

О. В. Дезірон, О. В. Таранюк

Водні ресурси

ВОДНІ РЕСУРСИ – поверхневі й підземні води певної території, придатні для використання з метою забезпечення потреб населення і галузей економіки, а також як джерела водозабезпечення.

За запасами В. р. Україна посідає одне з останніх місць в Європі. На одного жителя нашої держави в рік припадає бл. 1 тис. м³ води. Для порівняння (тис. м³ у рік): у Великій Британії – 5,0, Франції – 3,5, Німеччині та Швеції – по 2,5. Баланс. запаси місц. водного стоку України становлять у середній за водністю рік 52,4 км³, у маловодні роки – 29,7 км³. Заг. величина об'єму стоку (з урахуванням транзитного) складає 87 км³ (без Дунаю). Водоресурсне забезпечення України характеризується значною територ. нерівномірністю та чітко визначеною сезонністю, комплексом природ. умов. Значна протяжність території з Зх. на Сх. та з Пн. на Пд., наявність 2-х гір. систем на Зх. та Пд., значні орограф. й ґрунт.-геол. особливості окремих регіонів, наявність значного мор. узбережжя призводять до нерівномір. розподілу водності річок та заг. об'ємів водоресурс. потенціалу того чи ін. регіону.

Умовно тер. України за об'ємами місц. стоку поділяють на 3 зони. До зони високої водності належать Укр. Полісся та частково пн. частина Лісостепу. На цій тер. розташ. більша частина Волин., Рівнен. та Житомир. обл., майже половина Київ., Черніг. та Сум. обл. У середній за водністю рік об'єми місц. стоку у цій зоні лежать в межах від 2 км³ (Київ. обл.) до 3,5 км³ (Черніг. обл.).

Зона достат. водності лежить у межах Лісостепу України та Передкарпаття. До цієї тер. належать невеликі пд. ділянки Волин., Рівнен. та Житомир. обл., половина Київ., Черніг. та Сум. обл., повністю Терноп., Хмельн., Вінн., Черкас. та Полтав. обл., частково Львів., Івано-Фр., Одес., Кіровогр. й Харків. обл. У середній за водністю рік об'єми місц. стоку у цій зоні лежать у межах від 0,6 км³ (пн. частина Одес. обл.) до 4,5 км³ (пн. частина Львів. обл.).

Зона недостат. водності займає частину Лісостепу та Степ України. У межах цієї зони розташ. більша частина Харків., Кіровогр., Одес. обл., повністю Луган., Донец., Дніпроп., Микол., Херсон., Запоріж. обл. та АР Крим. У середній за водністю рік об'єми місц. стоку у цій

зоні лежать у межах від 0,1 кмз (Херсон. обл.) до 1,7 кмз (центр. та пн.-сх. частини Харків. обл.).

Крім того, на території України виділяють 2 гір. регіони – Укр. Карпати та Крим. гори, де виявлені особливі ландшафтно-клімат. умови щодо формування об'ємів місц. стоку. У Карпатах, зокрема на тер. Закарп. обл., спостерігаються найбільші в Україні об'єми місц. стоку (в середній за водністю рік досягають майже 8 кмз). У Крим. горах об'єми місц. стоку в середній за водністю рік змінюються від 0,9 кмз (у передгір'ї) до 1,2–1,4 кмз (у високих яйлах). Природ. територ. розподіл В. р. в Україні часто не співпадає з розташуванням найбільших госп.-пром. комплексів. Так, в межах територіально незначної ділянки гирла Дунаю об'єми стоку сягають майже 60 % усього річк. стоку, тоді як потреба у них складає 5 % заг.-держ. об'єму стоку. При цьому найбільші пром. регіони України (Харківщина, Донбас, Криворіжжя, Херсонщина, АР Крим) мають найменшу забезпеченість В. р.

Проблема територ. та часової нерівномірності забезпечення насел. і галузей економіки України В. р. вирішується шляхом регулювання та перерозподілу річк. стоку. Для цього створ. 1160 водосховищ, майже 28 тис. ставків, 7 великих каналів та 10 водоводів великого діаметру. Особливе місце у цій системі гідроінж. споруд займає каскад дніпров. водосховищ, який забезпечує водою майже 30 млн жит. України і більшу частину об'ємів водокористування галузей економіки.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Паламарчук М., Закорчевна Н. Водний фонд України. К., 2001.

Бібліографічний опис:

Водні ресурси / О. В. Дезірон, О. В. Таранюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-27325>

